

vječnu Slavoniju do Drave, u koliko njome nije nekoć vladao Turčin, a pod Slavonijom stao se razumijevati sav ostali teritorij dalje na istok sve do Zemuna. U isto vrijeme (u XVI. i XVII. vijeku) nosila je ime Dalmacija senjska (uskočka) kapetanija, naime hrvatsko primorje od ušća Zrmanje sve do Bakra, pa Vinodol, Prozor, Otočac i Brinje u unutrašnjosti.¹ Očito se išlo za tim, da bi se opravdao naziv „Dalmacija, Hrvatska i Slavonija.“ U ovo doba nastala u kraljevskom naslovu važna promjena u toliko, što je Ferdinand I. oko godine 1529. uvrstio u nj još i Slavoniju (*Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae rex*), a tako ostala stalno do danas. Ferdinand I. bez sumnje htjede da time u doba borbi s kraljem Ivanom Zapoljskim, koji je baš u Slavoniji (*in regno Sclavoniae*) imao jaku stranku, vidljivo pokaže svoje zakonito pravo i vlast.

Kao grb uze sjedinjeni hrvatsko-slavonski sabor (od septembra 1558.) upotrebljavati onaj, što ga je kralj Vladislav II. još 1496. potvrdio Slavoniji, naime kunu u bijegu između dviju rijeka (Drave i Save) sa zvijezdom (*Marsom*) u znak hrabrosti. Ovim se grbom kao zemaljskim (*sigillum regni*) sabor hrvatski služio sve do godine 1847., dok je zasebni hrvatsko-dalmatinski sabor do jula 1558. (kad se posljednji put sastao u Steničnjaku) upotrebljavao kao „*sigillum regni*“ hrvatski, to jest srebrne i crvene kocke. Budući da su hrvatski staleži došli u Slavoniju k slavonskima, sasvim je razumljivo, da su onda i prihvatili njihov dojakošnji grb kao „zemaljski“. Ali zato nijesu zaboravljeni ni hrvatski ni dalmatinski, a 1616. nalazimo ih sva tri zajedno na taliru kralja Matijaša II.

Granice kraljevstva hrvatskoga nijesu ni u to doba bile stalne. Najuže bijahu početkom XVII. vijeka,² a odonda stale su se uz srećne ratove s Turcima sve to većma širiti.³ Najveće prostranstvo stigoše obnovljenjem i sjedinjenjem triju slavonskih županija (1745) pa uređenjem severinske (1776). Sada se Hrvatska širila od mora do Iloka, dijeleći se na sedam županija: severinsku (danas zapadni dio modruško-riječke bez Senja), zagrebačku, varaždinsku, križevačku, požešku, virovitičku i srijemsku, kojima su granice otprilike odgovarale današnjima, izuzevši dašto južne dijelove, koji su pripali

¹ Gl. o tom zak. čl. XXXII: 1596 (Kukuljević, *Iura regni*, III, 43), Lopašić Spom. hrvat. Krajine II, 344 i Valvasor, *Ehre* IV, 79.

² Gl. gore str. 182.

³ Izraza „*reliquiae reliquiarum olim regni Croatiae*“ nestaje iz saborskih zapisa poslije Karlovačkoga mira.